

Zienswijze op Ontwerpbeschikking Chemours – Emissie TFA (Zaaknummer 2631144)

Datum: 20 augustus 2025
Indiener: Freek Visser
Website: <https://onderzoekvaccins.nl/pfas/>
Facebook: <https://www.facebook.com/PFAS.Problematiek/>
Telegram: https://t.me/PFAS_Problematiek/
Geadresseerde: Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland
p/a DCMR Milieudienst Rijnmond
Postbus 843, 3100 AV Schiedam
info@dcmr.nl

Inhoudsopgave

1	SAMENVATTING.....	1
2	INLEIDING.....	2
3	BELANGENAFWEGING:	2
3.1	PERSOONLIJK BELANG	2
3.2	DE ZORGEN OVER ZZS PFAS WORDEN POLITIEK EN MAATSCHAPPELIJK BREED GEDRAGEN.....	3
4	JURIDISCHE KADER.....	6
4.1	DE TOEPASSING VAN DE SPECIFIEKE ZORGPLICHT	6
4.2	ONDERZOEK VAN DE RIJKSUNIVERSITEIT GRONINGEN EN DE TU DELFT	6
4.3	FORMELE UITBREIDING VAN DE EMISSIE EN DE PRECEDENTWERKING BIJ VERLENEN VERGUNNING	7
4.4	SIGNIFICANTE MILIEUVERONTREINIGING EN GEZONDHEIDSRISICO'S ZIJN NIET UIT TE SLUITEN (BAL ART. 2.11 LID 2D)	7
4.5	KOSTENAFWEGING – HET IS REDELIJK OM DE MILIEU BELASTENDE ACTIVITEIT ACHTERWEGE TE LATEN (BAL ART. 2.11 LID 1C)	8
4.6	EEN TOELICHTENDE VRAAG	9
5	CONCLUSIE EN VERZOEK	9
6	NOTEN	10

1 Samenvatting

Chemours verzoekt om een vergunning voor het emitteren van in totaal 10,2 kg/jaar trifluorazijnzuur (TFA). In de ontwerpbeschikking stelt DCMR Milieudienst Rijnmond in naam van Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland (GS) de vergunning te willen verlenen. Zij komen tot de conclusie dat de aangevraagde emissie van TFA en de hiermee verband houdende cumulatieve- en depositie-effecten geen reden zijn om de vergunning te weigeren.

In de beschikking wordt geen melding gemaakt dat de aanvraag betrekking heeft op een formele uitbreiding van een TFA emissie. Hier kan een precedentwerking van uitgaan bij andere verzoeken voor uitbreiding van ZZS PFAS emissies in soortgelijke gevallen.

Het Besluit activiteiten leefomgeving biedt GS ruimte én een plicht om, naast BBT, de "specifieke zorgplicht" zelfstandig te toetsen. Dit omdat de nadelige gevolgen niet voldoende kunnen worden beperkt en redelijkerwijs kan worden gevergd dat de activiteit achterwege moet blijven.

Daarbij kan en mag niet worden voorbijgegaan aan het gegeven dat ook ZZS PFAS emissies die onder de grenswaarden zitten bijdragen aan het cumulatieve effect dat wij volgens het RIVM te veel ZZS PFAS in ons lijf hebben en de gezondheidsrisico's die daarmee samenhangen.

Dit leidt tot de conclusie dat GS de aanvraag moet weigeren, althans voorafgaand aan een besluit eerst een zorgplichtonderzoek moet (laten) uitvoeren naar de haalbaarheid daarvan.

2 Inleiding.

Op 11 juli 2025 heeft DCMR een "ontwerpbeschikking emissies naar de lucht van TFA" gepubliceerd met kenmerk 2631144_6576202 ¹. Hierin staat dat zij voornemens is Chemours toestemming te verlenen voor het emitteren in de lucht van 10,2 kg TFA per jaar. De aanvraag van Chemours heeft betrekking op de locatie Baanhoekweg 22 te Dordrecht. Hierbij als belanghebbende en omwonende mijn zienswijze op de ontwerpbeschikking.

Hier verder te noemen:

DCMR	i.p.v. DCMR Milieudienst Rijnmond;
GS	i.p.v. Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland;
ontwerpbeschikking	i.p.v. de "ontwerpbeschikking emissies naar de lucht van TFA" met kenmerk 2631144_6576202 gedateerd op 11 juli 2025;
Chemours	i.p.v. Chemours Netherlands B.V. voor de locatie Baanhoekweg 22 te Dordrecht;
aanvraag	i.p.v. de aanvraag wijzigingsvergunning van Chemours gedateerd op 15 januari 2025 voor het emitteren in de lucht van 10,2 kg TFA per jaar.

3 Belangenafweging:

3.1 Persoonlijk belang

Het instemmen met de aanvraag van Chemours is niet in overeenstemming met mijn persoonlijk belang.

Sinds 1988 wonen wij, mijn partner onze 2 kinderen en ik, in Dordrecht. De woning waar wij wonen ligt hemelsbreed 2 km ten zuiden van locatie van Chemours op de Baanhoekweg te Dordrecht. De kinderen zijn ondertussen het huis uit, maar zij en hun kinderen wonen hemelsbreed op 1,3 km en 4,4 km van Chemours. Allemaal onder de rook van Chemours. Ik maak mij daarom zorgen over onze gezondheid als gevolg van de eerdere (PFOA), de huidige (GenX ², TFA) en de toekomstige emissies van Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) PFAS, omdat ...

- TFA is een ZZS PFAS ³;
- ZZS PFAS wordt gelieerd aan diverse vormen van kanker en de aantasting van het immuunsysteem ⁴;
- de ZZS PFAS zijn persistent waardoor de hoeveelheid in het milieu en in ons lichaam alleen maar zal toenemen;
- ZZS PFAS zijn toxisch en bio-accumulerend waardoor ook de gezondheidsrisico's zullen toenemen;
- in het briefrapport 2025-0094 (p.24) van het RIVM staat dat de inwoners uit de regio Dordrecht hogere bloedconcentraties van PFHpA, PFOA, PFDA, PFPeS en PFHxS hebben in vergelijking met de rest van Nederland ⁵;
- volgens het RIVM krijgen we te veel PFAS binnen via voedsel en drinkwater samen ⁶. Daarbij dient opgemerkt te worden dat TFA zit vooral in drinkwater dat uit oppervlakte water wordt gewonnen ⁷. De grootste bron voor drinkwater van het waterbedrijf Evides is oppervlaktewater uit de Maas ⁸. En het drinkwater dat wij nuttigen komt bij Evides vandaan.

3.2 De zorgen over ZZS PFAS worden politiek en maatschappelijk breed gedragen.

Bij de onderbouwing in de ontwerpbeschikking met het vergunnen van de aanvraag is geen rekening gehouden met

- A. de politieke wensen geuit in moties van de TK, de PS ZH en de VNG;
- B. de zorgen van de omwonenden, het RIVM, de OvV, Ctgb, ILT en wetenschappers;
- C. onderzoeksbevindingen;
- D. de PFAS aanpak door de Rijksoverheid.

A) Het willen vergunnen van de aanvraag is niet in overeenstemming met de politiek wensen geuit in moties van de TK, de PS ZH en de VNG .

[A1] Moties Tweede Kamer (TK):

- 6 juli 2023 motie van Van Esch (PvdD)- onderzoeken hoe “nul uit de pijp” van Chemours te realiseren (kst-27625-644) ⁹;
- 15 oktober 2023 motie Gabriels (PvdA) om een verbod op het lozen van PFAS uit te werken (2024D37889) ¹⁰;
- 26 oktober 2023 motie Hagen (D66) - verzoekt de regering alle juridische en wetgevende mogelijkheden in kaart te brengen om de PFAS-productie in Dordrecht uiterlijk in 2025 te stoppen en de Kamer te informeren over de uitkomsten daarvan (kst-22343-374) ¹¹.

[A2] Moties Provinciale Staten van Zuid-Holland (PS ZH) 20 september 2023:

- motie 1244 ‘Nul uit de pijp’- Van Woerden (CU) ¹²;
- motie 1248: ‘Intrekken vergunning Chemours’ – Van Viegen (PvdD) ¹³;
- motie 1249: ‘Stillegging fabriek’ – Van Viegen (PvdD) ¹⁴.

[A3] Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG):

- 5 juni 2025 Motie van de gemeente Dordrecht en 22 anderen gemeenten waarin de VNG wordt opgeroepen zich in te zetten voor een PFAS-vrije samenleving ¹⁵.

B) Het willen vergunnen van de aanvraag is niet in overeenstemming met de zorgen van omwonenden, instellingen, organisaties en wetenschappers.

[B1] Omwonenden

- Tijdens het Rondetafelgesprek PFAS op 10 april 2025 in de Tweede Kamer heeft de actiegroep “Gezondheid vóór Alles” de zorgen van de omwonenden bij de leden van de Tweede Kamer onder de aandacht gebracht ¹⁶.
- De zorgen van de omwonenden uiten zich ook in het emmertjesprotest dat iedere zaterdag om half elf voor de poort van Chemours te Dordrecht plaatsvindt. Op 16 augustus 2025 voor de 180^e keer.

[B2] RIVM (Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu)

- In het RIVM-briefrapport 2025-0094 staat dat bij de inwoners uit de regio Dordrecht hogere bloedconcentraties zijn waargenomen van PFHpA, PFOA, PFDA, PFPeS en PFHxS in vergelijking met de rest van Nederland ¹⁷.

[B3] OvV (Onderzoeksraad voor Veiligheid)

- Op 13 april 2023 heeft de Onderzoeksraad voor Veiligheid (OvV) het rapport “Industrie en Omwonenden” gepubliceerd. Hierin staat dat de burgers beter moeten worden beschermd tegen de schadelijke uitstoot van industriële bedrijven zoals Chemours ¹⁸.

[B4] Ctgb (College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden)
- Op 16 april 2025 stuurt het Ctgb een advies naar de minister van LNV en de staatssecretaris van IenW. Hierin wijst het Ctgb op de schadelijke effecten die TFA kan hebben op de (menselijke) voortplanting ¹⁹.

[B5] ILT (Inspectie Leefomgeving en Transport)
- De ILT publiceerde op 19 november 2024 het rapport "Voor de gezondheid: scherpere vergunningverlening bij uitstoot naar de lucht. Verkenning bij 5 locatie." Daarin adviseert het ILT om de gezondheid een prominentere rol bij de vergunningverlening te geven (p.24) ²⁰.

[B6] Emeritus-hoogleraar milieuchemie en toxicologie Jacob de Boer
- In zijn artikel uit 17 februari 2024 "Dringend toxicologisch onderzoek naar drinkwater nodig" pleit hij voor een totaalverbod op alle soorten PFAS. "Als je kijkt naar de gezondheidseffecten en de persistentie, is dit een van de meest problematische stofgroepen die we hebben gezien de laatste decennia ²¹.

[B7] Dr. Ir. Chiel Jonker (milieuchemicus/ecotoxicoloog)
- In zijn rapport over PFAS in Rijn-, Maas- en drinkwater uit 2024 trekt hij onder andere de conclusie (p.29-p.30) ²²:
o De norm, die is opgenomen in het Drinkwaterbesluit voor 'overige antropogene stoffen' in drinkwater, wordt in vrijwel al het Nederlandse drinkwater bereid uit oppervlaktewater overschreden als gevolg van de aanwezigheid van TFA.

C) Het willen vergunnen van de aanvraag is niet in overeenstemming met zorgen die in heel veel onderzoeksrapporten doorklinken.

[C1] RIVM (Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu)
- RIVM-VSP Advies 14434A02 – Drinkwaterrichtwaarde voor trifluorazijnzuur ²³
o Aangenomen wordt dat TFA bijdraagt aan het cumulatieve effect van PFAS. Met andere woorden, TFA wordt verondersteld dezelfde toxische werking te hebben als andere PFAS.
o Studies met TFA waarin gekeken is naar immuun gerelateerde eindpunten zijn niet beschikbaar. Hierdoor is het niet uit te sluiten dat TFA, vanwege overeenkomstige molecuulstructuur, ook immunologische effecten kan veroorzaken bij een (veel) lagere dosis dan de dosis waarbij levereffecten optreden. (p14-15/47)

[C2] Pesticide Action Network Netherlands
- Op 10 juli 2024 bericht Pesticide Action Network Europe over het onderzoek van naar TFA in drink- en mineraalwater uit 11 EU-landen. Daaruit kwam naar voren dat TFA verantwoordelijk was voor meer dan 98% van de totale PFAS-belasting in alle geteste monsters. Hun conclusie: om ervoor te zorgen dat Europese burgers over tien of vijftig jaar nog steeds veilig kraanwater kunnen drinken, moeten de regeringen die deze vervuiling mogelijk hebben gemaakt nu snel en resoluut actie ondernemen ²⁴.

D) Het willen vergunnen van de aanvraag is niet in overeenstemming met de PFAS-aanpak van de Rijksoverheid en met de intentieverklaring

[D1] De PFAS aanpak van de Rijksoverheid

- In de PFAS verzamelbrief van 21 juli 2025 (kst-35334-407) staat dat de PFAS-aanpak van de Rijksoverheid drie hoofdlijnen kent. De tweede gaat over het beperken van de verspreiding van PFAS in het milieu. Dit wil men realiseren door het terugdringen van emissies, ondersteunen van saneringsplannen van decentrale overheden en andere maatregelen die PFAS-uitstoot en -verspreiding verminderen ²⁵:

[D2] Een afwijzing van de aanvraag is in overeenstemming met het doel van de intentieverklaring

- In het werkplan van de rijkscoördinator PFAS staat:
...“Deze intentieverklaring heeft als doel een meer stabiele en constructieve samenwerking tussen alle betrokken partijen te bewerkstelligen. Het Rijk wil hiermee stappen zetten in het (sneller) verminderen van emissies en lozingen en daardoor de druk op de leefomgeving verminderen. In de afspraken moeten ook de wensen en zorgen van bewoners meegenomen worden.”...(p.3) ²⁶

In de beslisnota bij de verzamelbrief staat dat het werkplan is afgestemd met de provincie Zuid-Holland. Zij vindt dus ook dat de emissies sneller moeten worden verminderd ²⁷.

[D3] Actieagenda Sterk Bestuur

- In het coalitieakkoord 2021-2025 van het kabinet Rutte IV staat dat ze zich willen richten op concrete verbeteringen in het leven van mensen. Ze geven ook aan dat het vertrouwen van de burger in de overheid hersteld moet worden ²⁸. Dit is geschreven tegen de achtergrond van de toeslagaffaire en het debacle rond het schadeherstel als gevolg van de gaswinning in Groningen. Het geldt evenzeer voor de PFAS problematiek in het algemeen en voor de omwonenden van Chemours in het bijzonder.

In juni 2024 geeft de toenmalige Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties aan hoe daaraan gewerkt moet worden:

...”. Voor vertrouwen van inwoners in de overheid is het nodig dat de overheid luistert, leert en zo nodig bijstuurt op signalen uit de samenleving en uitvoeringspraktijk.”...²⁹

Als ik kijk hoe GS omgaat met de aanvraag van Chemours dan wil het tot nu toe met het bijsturen op signalen uit de samenleving (van de omwonenden) nog niet zo lukken.

E) Oproep aan Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland

Het beoordelen van de aanvraag is niet alleen een juridische en technische aangelegenheid. Het probleem is groter en breder. Zo neem je de maatschappelijke onrust niet weg door het probleem klein te maken en er op te wijzen dat aan de strengste eisen is getoetst. Doe onderzoek naar de best mogelijke motivatie om het verzoek af te wijzen. De rechter kan dat blokkeren. Maar dan zal de minister moeten toegeven dat de wet, vooruitlopend op de REACH-restrictie voor PFAS, moet worden aangepast om het terugdringen van emissies mogelijk te maken.

4 Juridische kader

4.1 De toepassing van de specifieke zorgplicht

De regelgeving over de specifieke zorgplicht is terug te vinden in het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) art. 2.11 ³⁰.

Artikel 2.11. (specifieke zorgplicht):

- 1 Degene die een milieubelastende activiteit, een lozingsactiviteit op een oppervlaktewaterlichaam of een lozingsactiviteit op een zuiveringstechnisch werk verricht en weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat die activiteit nadelige gevolgen kan hebben voor de belangen, bedoeld in artikel 2.2, is verplicht:
 - a. alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van diegene kunnen worden gevraagd om die gevolgen te voorkomen;
 - b. voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen: die gevolgen zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken; en
 - c. als die gevolgen onvoldoende kunnen worden beperkt: die activiteit achterwege te laten voor zover dat redelijkerwijs van diegene kan worden gevraagd.
- 2 Voor milieubelastende activiteiten houdt deze plicht in ieder geval in dat:
 - c. de beste beschikbare technieken worden toegepast;
 - d. geen significante milieuverontreiniging wordt veroorzaakt;

Op de website van het Informatiepunt Leefomgeving (IPLO) staat een toelichting van artikel 2.11 lid 2 ³¹. Daar lezen we dat passende preventieve maatregelen milieuverontreiniging moeten voorkómen. Daarbij is er verschil tussen passende preventieve maatregelen en Best Beschikbare Technieken (BBT). Bij passende preventieve maatregelen gaat het om maatregelen die in een individueel geval passend zijn. Bij BBT gaat het om maatregelen die economisch en technisch haalbaar zijn voor een hele (industriële) bedrijfstak.

De zorgplicht geldt naast specifieke regels en BBT-eisen. Dit betekent dat naleving van BBT op zichzelf de beslissing niet kan dragen wanneer aannemelijk is dat significante nadelige gevolgen resteren of niet zijn uitgesloten. In dat geval moet het bevoegd gezag de zorgplicht zelfstandig toetsen en zo nodig strengere voorschriften opnemen of de activiteit weigeren.

4.2 Onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen en de TU Delft

Doel onderzoek

In opdracht van de provincie Zuid-Holland hebben de Rijksuniversiteit Groningen en de TU Delft gezamenlijk onderzoek verricht. Het betreft een juridisch onderzoek naar de bestuursrechtelijke en de privaatrechtelijke mogelijkheden (van de bestuursorganen) van deze provincie om de fabrieken van Chemours Netherlands B.V. geheel, gedeeltelijk en/of tijdelijk stil te leggen.

(voorbarige) conclusie bewindslieden IenW

Met de Kamerbrief van 27 juni 2025 (kst-22343-428)³² wordt dit onderzoek als bijlage (blg-1204266)³³ aan de Tweede Kamer aangeboden.

De minister en staatssecretaris van IenW trekken in hun brief de volgende conclusie. De scenario's die zijn onderzocht bieden weinig tot geen juridische aanknopingspunten om op rechtmatige wijze een bedrijf geheel of gedeeltelijk (tijdelijk) stil te leggen. De moties die daartoe oproepen zijn dus niet uitvoerbaar volgens de bewindslieden.

Deze conclusie lijkt voorbarig omdat opties, die in het onderzoek worden genoemd maar buiten de afbakening van het onderzoek vielen, niet zijn onderzocht. In het onderzoek staat ook geen verwijzing dat, naar analogie van wat is gevonden, die opties ook kansloos zijn.

Afbakening

Met betrekking tot de afbakening van het onderzoek van de TU-Delft schrijven de onderzoekers:

..."Het is goed om op te merken dat wijziging en/of actualisering van de vergunning om de uitstoot van schadelijke stoffen (verder) te beperken, geen onderdeel uitmaakt van de vraagstelling."...p.10

Dit is relevant. Wanneer door het niet vergunnen van de uitbreiding van de TFA emissie naar de lucht bestaande productieproces worden beïnvloed en een grotere reductie van de PFAS emissie wordt bereikt, dan kan voor een inschatting van de juridische haalbaarheid niet worden teruggevallen op de juridische analyse van de TU-Delft. De aanvraag van Chemours heeft immers betrekking op de wijziging van een vergunning. En niet zomaar een wijziging. Het gaat om een formele uitbreiding van de emissie.

4.3 Formele uitbreiding van de emissie en de precedentwerking bij verlenen vergunning

In de aanvraag staat dat het volgens Chemours alleen gaat om de toevoeging van een stof aan de vergunde luchtemissie ³⁴. Vanuit de praktijk kan je er zo tegen aankijken. Formeel ligt dat toch anders. Formeel gezien is de emissie nu niet vergund. De aanvraag is er op gericht dat het vergund gaat worden. Het gaat principieel om de formele uitbreiding van een TFA emissie met 10,2 kg per jaar.

Het nu instemmen met deze formele uitbreiding heeft een precedentwerking op toekomstige soortgelijke gevallen. Net als bij Chemours kan bij een ander bedrijf - na het vergunnen van een PFAS emissie - een onbekend uitstootpunt worden ontdekt. Daarbij mag je hopen dat daar niet strategisch mee om wordt gesprongen. Iedere aanvraag wordt weliswaar apart beoordeeld, maar bij een afwijzing zal een rechter dit precedent indien van toepassing zeker laten meewegen.

Mede gelet op de precedentwerking die hiervan uitgaat mag de goedkeuring van de onderliggende aanvraag geen vanzelfsprekendheid zijn ook al wordt aan alle juridische voorwaarden voldaan".

4.4 Significante milieuverontreiniging en gezondheidsrisico's zijn niet uit te sluiten (Bal art. 2.11 lid 2d)

De emissie is een milieubelastende activiteit en heeft nadelige gevolgen voor de belangen, bedoeld in Bal artikel 2.2, te weten:

- (art.2.2 lid 1b) de gezondheid
- (art.2.2 lid 1c sub 2) het beschermen en verbeteren van de kwaliteit van lucht, bodem en de chemische en ecologische kwaliteit van watersystemen;

Voor deze milieubelastende activiteit is het verplicht om aan te tonen dat er geen significante milieuverontreiniging wordt veroorzaakt (Bal art. 2.11 lid 2d)

Er is geen continue meting

In de beschikking staat dat ..

"De emissie naar de lucht van TFA uit de emissiepunten TL100, TL32, TL29 en TL25 moet elke twaalf maanden worden gemeten.".(p.5/36 H8.5.1a).

Alleen met een continue meting kan meer informatie over worden ingewonnen. Tussentijdse overschrijdingen worden nu niet waargenomen.

Er zijn geen immissiegrenswaarden voor TFA

In de ontwerpbeschikking staat dat in bijlage VIa van het Bal geen immissiegrenswaarden voor TFA zijn vermeld. In plaats daarvan heeft Chemours gebruik gemaakt van de DNEL waarde (Derived No Effect Level). En volgens Chemours ligt de immissie van TFA daar ver onder. De DNEL-waarden volgen uit de REACH-verordening. Dit betreft geen officiële milieukwaliteitsnorm, maar geeft een indicatie van een acceptabel geachte concentratie van een stof op een werkplek ³⁵. Daarmee is een significante milieuverontreiniging niet uitgesloten.

Elke TFA emissie is een significante milieuverontreiniging

Gezien de eigenschappen van ZZS PFAS is een emissie altijd zeer zorgelijk en derhalve per definitie "significant". De constatering, dat de uitstoot van TFA ver onder de DNEL-waarde uit REACH zit, wordt overschat. Wat telt is dat er een TFA emissie is. Elke TFA molecuul belast het milieu en draagt bij aan de gezondheidsrisico's van de omwonenden en de mensen ver daarbuiten. En het gaat bij 10,2 kg TFA om meer dan 1 molecuul:

Het molecuulgewicht van TFA is 114 g/mol. Chemours vraagt toestemming voor een emissie naar de lucht van 10,2 kg TFA per jaar. Dat is bijna 90 mol. En dan te bedenken dat 1 mol $6 \cdot 10^{23}$ (een 6 met 23 nullen) moleculen bevat. Dat brengt het totaal op $540 \cdot 10^{23}$. Dat deze hoeveelheid onder de DNEL waarde zit weerhoudt deze moleculen er niet van om zich te mengen in het milieu en via het drinkwater onderdeel te worden van de voedselketen.

Chemours wijst zelf op significante milieugevolgen

In de inleiding van de aanvraag staat:

..."De luchtemissie van TFA voldoet aan BBT en de immissie (gezondheidseffect) is in beeld gebracht. Er zijn geen overige significante milieugevolgen."...
(aanvraag p.4/16) ³⁶

Het gaat om het woord "overige" in de laatste zin van het citaat. Chemours geeft daarmee aan dat bij de in beeld gebrachte luchtemissie en immissie (gezondheidseffect) sprake is van een significante verontreiniging. Door te voldoen aan de BBT eis verminderen de significante milieugevolgen, maar deze zijn niet nul. Dit betekent dat nog steeds significante milieugevolgen resteren.

Conclusie

Gezien de eigenschappen van ZZS PFAS (Persistent, mobiel, toxisch en bio-accumulerend) zijn ook kleine zeer kleine hoeveelheden TFA relevant. Alle niet significante emissies bij elkaar zorgen er immers voor dat we te veel ZZS PFAS binnen krijgen en dat we te veel ZZS PFAS in ons lijf hebben. Dát maakt elke emissie tot een significante milieuverontreiniging.

4.5 Kostenafweging – Het is redelijk om de milieu belastende activiteit achterwege te laten (Bal art. 2.11 lid 1c)

Artikel 2.11 lid 1c van het Bal geeft aan, als Chemours de gevolgen van de emissie onvoldoende kan beperken, om die activiteit achterwege te laten voor zover dat redelijkerwijs van diegene kan worden gevraagd.

Het is redelijk om bij de afweging de (internationale) milieu- en gezondheidsrisico's en de daarmee samenhangende kosten zwaarder te laten meewegen dan de (lokale) economische belangen.

In 2019 heeft het Nordic Council of Ministers een ruwe schatting gemaakt van de kosten van de PFAS-vervuiling in Europa. Die schatting ligt tussen de 62 en 104 mld euro. De onderzoekers geven zelf aan dat het niet is uitgesloten dat we hier met een onderschatting

te maken hebben ³⁷. Steun voor die onderschatting vinden we in de Groene Amsterdammer van 14 januari 2025. Daarin staat dat, als we nu niet stoppen met het produceren en uitstoten van PFAS, de kosten voor de maatschappij de komende 20 jaar in Europa kunnen oplopen tot 1900 mld ³⁸. Bij deze bedragen is het principe dat de vervuiler betaalt een krachteloos uitgangspunt. Laat het niet zo ver komen.

Daarbij komt ook nog eens dat de effectiviteit van conventionele zuivering voor zeer mobiele stoffen zoals TFA beperkt is. De enige technologie die TFA uit water kan verwijderen is omgekeerde osmose. De omschakeling kost niet alleen veel geld maar is ook technisch een uitdaging ³⁹.

4.6 Een toelichtende vraag

In de aanvraag wijzigingsvergunning TFA emissie gedateerd op 15 januari 2025 van Chemours staat bij punt 1.6 Vigerende situatie:

...” Op 14 oktober 2022 heeft het Bevoegd Gezag een nieuwe revisievergunning, met kenmerk 999980227_9999450498, verleend aan Chemours (revisievergunning 2022), waardoor de vigerende revisievergunning (inclusief wijzigingen) zal komen te vervallen. De revisievergunning is nog niet in werking getreden omdat hiertegen een schorsingsverzoek is ingediend bij de Rechtbank Den Haag. Chemours verzoekt deze aanvraag tevens als verandering van de revisievergunning 2022 aan te merken”...P7/16

https://loket.dcmr.nl/mozard/document/docnr/7925922,,9557105,/Geanonimiseerd-140225_25-000.531_rep_final04_Aanvraag-wijzigingsvergunning-TFA-emissie_si_.pdf.pdf

Wat staat hier in Jip en Janneke taal?

Wordt aan dat verzoek voldaan als de vergunning wordt verleend?

5 Conclusie en verzoek

Gelet op het voorgaande verzoek ik GS/DCMR het volgende.

1. **Weiger** de aangevraagde TFA-emissie op grond van art. 2.11 Bal of laat daaraan voorafgaand een zorgplichtonderzoek uitvoeren omdat BBT geen eindtoets is en de specifieke zorgplicht een zelfstandige beoordeling vereist, en significante nadelige gevolgen niet zijn uitgesloten. Betrek bij het zorgplichtonderzoek ook de omwonenden.
2. **Subsidiair**: Indien GS toch vergunning wil verlenen: neem tijdelijk strengere en handhaafbare voorschriften op, zoals hogere meetfrequenties (per emissiepunt), verplichte tussentijdse evaluatiemomenten.
3. **Transparantie**: publiceer alle informatie zoals meetreeksen en rapporten, zodat insprekers en belanghebbenden effectief kunnen toetsen en zo nodig rechtsmiddelen kunnen inzetten.

6 Noten

Alle url's zijn gecontroleerd op hun werking op 14 augustus 2025

-
- ¹ 11 juli 2025 Kenmerk DCMR:2631144_6576202
Onderwerp: Ontwerpbeschikking emissies naar de lucht van TFA
<https://loket.dcmr.nl/mozard/document/docnr/6576202,,9557065,/Omgevingswet-Ontwerpbeschikking.pdf>
 - ² GenX is een technologie die wordt gebruikt om coatings (bijvoorbeeld teflon) te maken. Daarbij worden twee fluorhoudende stoffen gebruikt die erg op elkaar lijken: FRD-902 (een ammonium zout) en FRD-903 (een zuur). Sinds 2012 gebruikt fabrikant Chemours in Dordrecht de GenX-technologie als vervanging van PFOA. De GenX stoffen veroorzaken vergelijkbare gezondheidseffecten als PFOA.
<https://www.rivm.nl/genx/veelgestelde-vragen> (geraadpleegd op 10-08-2025)
 - ³ Ontwerpbeschikking emissies naar de lucht van TFA (p.23/36)
<https://loket.dcmr.nl/mozard/document/docnr/6576202,,9557065,/Omgevingswet-Ontwerpbeschikking.pdf>
Classificatie
In tegenstelling tot wat Chemours aangeeft, is TFA op grond van artikel 5.22a van het Bal geclassificeerd als een zeer zorgwekkende stof (ZZS). TFA is namelijk een PFAS-verbinding, zoals gedefinieerd door de OECD in Environ Sci. Technol. 2021, 55, 15575-15578
(https://pubs.acs.org/doi/epdf/10.1021/acs.est.1c06896?ref=article_openPDF). PFAS verbindingen, zoals gedefinieerd door de OECD, zijn opgenomen op de lijst van stoffen voor prioritaire actie die is vastgesteld op grond van artikel 6 van het Oskar-verdrag (art. 5.22a, tweede lid, onder a.5 Bal).
 - ⁴ Van PFAS is bekend dat ze schadelijke effecten kunnen hebben op de gezondheid van mensen. De stoffen kunnen bijvoorbeeld effect hebben op het immuunsysteem, op de voortplanting en ontwikkeling van het ongeboren kind. Ook kunnen PFAS een effect hebben op cholesterol in het bloed, effecten op de lever geven en nier- en testiskanker veroorzaken.
<https://www.rivm.nl/pfas> (geraadpleegd op 10-08-2025)
 - ⁵ RIVM-briefrapport 2025-0094 PFAS in bloed van de Nederlandse bevolking (p.24)
<https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/2025-0094.pdf>
 - ⁶ <https://www.rivm.nl/nieuws/nieuw-onderzoek-bevestigt-mensen-in-nederland-krijgen-te-veel-pfas-binnen> (geraadpleegd op 3-8-2025)
 - ⁷ Risk assessment of exposure to PFAS through food and drinking water in the Netherlands. Publicatiedatum: 06-07-2023
<https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/2023-0011.pdf>
 - ⁸ <https://www.evides.nl/uw-drinkwater/bronnen> (geraadpleegd op 3-8-2025)
 - ⁹ 6 juli 2023 motie van Van Esch (PvdD) – kst-27625-652
<https://www.tweedekamer.nl/downloads/document?id=2023D31533>
 - ¹⁰ 10 oktober 2023 Motie Gabriels (PvdA) – kst-3600-XII-29
<https://www.tweedekamer.nl/downloads/document?id=2024D37889>
 - ¹¹ 26 oktober 2023 Motie Hagen (D66) kst-22343-374
<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-22343-374.pdf>

-
- 12 20 september 2023 PS ZH Motie 1244 'Nul uit de pijp'- Van Woerden (CU).
<https://pzh.notubiz.nl/document/13177035/1>
- 13 20 september 2023 PS ZH Motie 1248: 'Intrekken vergunning Chemours' – Van Viegen (PvdD).
<https://pzh.notubiz.nl/document/15444202/1>
- 14 20 september 2023 PS ZH Motie 1249: 'Stillegging fabriek' – Van Viegen (PvdD).
<https://pzh.notubiz.nl/document/15444203/1>
- 15 VNG 5 juni 2025 Motie van de gemeente Dordrecht en 22 anderen gemeenten waarin de VNG wordt opgeroepen zich in te zetten voor een PFAS-vrije samenleving.
<https://vng.nl/sites/default/files/2025-06/11-motie-dordrecht-ea-op-weg-naar-een-pfas-vrije-samenleving-5-juni-2025.pdf>
- 16 10 april debatdirect: zie op 16:29 en 59:10 in de onderstaande link
<https://debatdirect.tweedekamer.nl/2025-04-10/ruimte-en-infrastructuur/wttewaall-van-stoetwegenzaal/pfas-14-00/onderwerp?>
- 17 Het RIVM-briefrapport 2025-0094
<https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/2025-0094.pdf>
- 18 Rapport van de Onderzoeksraad voor Veiligheid, Industrie en Omwonenden, 13 april 2023 (p. 15)
https://onderzoeksraad.nl/industrie_en_omwonenden-564630708-pdf/
- 19 Adviesbrief Ctgb (College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden) van 16-04-2025 aan de minister van LVVN en de staatssecretaris van IenW
<https://www.ctgb.nl/documenten/beleidsnotas/2025/04/16/advies-tfa-lvvv>
- 20 ILT (Inspectie Leefomgeving en Transport)
Website waar rapport is te downloaden:
<https://www.ilent.nl/documenten/organisatie/over-de-ilt/onderzoeken-naar-het-vth-stelsel/rapporten/voor-de-gezondheid-scherpere-vergunningverlening-bij-uitstoot-naar-de-lucht>. (geraadpleegd op 10-08-2025)
- Rapport:
Voor de gezondheid: scherpere vergunningverlening bij uitstoot naar de lucht.
Verkenning bij 5 locatie. Publicatiedatum 19-11-2024
<https://www.ilent.nl/binaries/ilt/documenten/organisatie/over-de-ilt/onderzoeken-naar-het-vth-stelsel/rapporten/voor-de-gezondheid-scherpere-vergunningverlening-bij-uitstoot-naar-de-lucht/Voor+de+gezondheid+scherpere+vergunningverlening+bij+uitstoot+naar+de+lucht.pdf> (p.24)
- 21 Emeritus-hoogleraar milieuchemie en toxicologie Jacob de Boer
<https://argos.vpro.nl/artikelen/dringend-toxicologisch-onderzoek-naar-drinkwater-nodig>
publicatiedatum 17-02-2024 (geraadpleegd op 10-8-2025)

-
- 22 Dr. Ir. Chiel Jonker (milieuchemicus/ecotoxicoloog)
Poly- en perfluoralkylstoffen (PFAS) in Rijn-, Maas- en drinkwater. Meetwaarden, normen en risicogrenzen, Dr. ir. Michiel T.O. Jonker, Institute for Risk Assessment Sciences, Universiteit Utrecht. Februari 2024 (in opdracht van ILT).
Op de website is het rapport te downloaden:
<https://www.ilent.nl/documenten/leefomgeving-en-wonen/drinkwater/drinkwater/rapporten/poly-en-perfluoralkylstoffen-pfas-in-rijn-maas-en-drinkwater>
In de conclusie van het rapport (p.29-30) staat verder:
- Met betrekking tot oppervlaktewater:
De norm uit de Drinkwaterregeling voor 'overige antropogene stoffen' in oppervlaktewater dat gebruikt wordt voor drinkwaterbereiding (inname water) wordt op vrijwel alle locaties overschreden als gevolg van de aanwezigheid van TFA.
 - Vanwege additionele, vrijwel onvermijdelijke blootstelling aan PFAS via met name voedsel en dranken en een levenslange drinkwaterconsumptie, kunnen effecten van PFAS op de gezondheid van met name kwetsbare groepen van de bevolking op dit moment niet worden uitgesloten.
 - Tegelijkertijd bestaat er een hoge urgentie om PFAS-bronnen in het Rijn- en Maasstroomgebied op te sporen en te saneren.
 - Het afwachten van een eventuele Europese PFAS-restrictie is geen reële optie, omdat de effecten hiervan op de oppervlaktewaterkwaliteit hoogstwaarschijnlijk nog vele jaren op zich zullen laten wachten.
- 23 RIVM-VSP Advies 14434A02 – Drinkwaterrichtwaarde voor trifluorazijnzuur
Datum rapportage 13-10-2022
Versie: 2 DMG-2023-0011
https://rvs.rivm.nl/sites/default/files/2024-11/Advies_14434A02_i-drw_richtwaarde_TFA.pdf
- 24 Pesticide Action Network Netherlands
- Het beoordelen van de gezondheidsrisico's van milieuverontreinigende stoffen is altijd een uitdaging, vooral als de gegevens schaars zijn. Dit is het geval voor TFA, waarvoor, gezien het wijdverspreide voorkomen, verrassend weinig toxicologische studies beschikbaar zijn.
 - Twee recente onderzoeken naar de chronische toxiciteit en voortplantingstoxiciteit van TFA laten vergelijkbare effecten zien als die van de beter bestudeerde en bekendere PFAS (levertoxiciteit en geboortefwijkingen), zij het bij veel hogere concentraties.
- <https://www.pan-netherlands.org/blog/2024/07/10/tfa-voor-altijd-in-ons-drinkwater/>
publicatie op 10-07-2024(geraadpleegd op 10-08-2025)
- 25 21 juli 2025 kst-35334-407 de PFAS aanpak van het Rijk: drie hoofdlijnen
1. Europees verbod op PFAS Inzet op een zo breed mogelijk Europees PFAS verbod via het restrictievoorstel onder REACH. Nederland is mede-initiatiefnemer hiervan.
 2. Beperken verspreiding in het milieu. Door terugdringen van emissies, ondersteunen van saneringsplannen van decentrale overheden en andere maatregelen die PFAS-uitstoot en -verspreiding verminderen.
 3. Verminderen van blootstelling, via onderzoek en gerichte maatregelen om de volksgezondheid te beschermen.
- <https://www.tweedekamer.nl/downloads/document?id=2025D34162>
- 26 In het Werkplan Rijkcoördinator PFAS Chemours (blg-2025D34165 bij verzamelbrief kst-35334-407) staat op p.3 het doel van de intentieverklaring
<https://www.tweedekamer.nl/downloads/document?id=2025D34165>

-
- 27 Beslisnota (20 juni 2021) bijlage 2025D34166 bij de PFAS verzamelbrief kst-35334-407
<https://www.tweedekamer.nl/downloads/document?id=2025D34166>
- 28 Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst Coalitieakkoord 2021 – 2025
VVD, D66, CDA en ChristenUnie
Publicatiedatum 15 december 2021 kst-35788-77 blg-1009826
<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-1009826.pdf>
In de inleiding staat van het Coalitieakkoord 2021 – 2025 staat:
...“We willen ons richten op concrete verbeteringen in het leven van mensen.
Nederlanders willen dat de overheid betrouwbaar is en levert.”...
Vervolgens staat er in het begin van het eerste hoofdstuk “Democratische rechtsorde”:
...“Versterking van de democratische rechtsorde
De democratische rechtsorde is het fundament van onze samenleving. Dit fundament heeft barsten opgelopen. Wij willen het vertrouwen tussen burgers en overheid herstellen. Dat zal alleen gaan als de overheid betrouwbaar is, vertrouwen heeft in burgers en oog heeft voor de menselijke maat.”...
- 29 12-06-2024 De Kamerbrief van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (kst-33047-27)
Url: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-33047-27.pdf>
In deze brief wordt teruggeblikt dat ruim een jaar eerder de «Actieagenda Sterk Bestuur» is gelanceerd. Daarnaast wordt ingegaan op het vervolg van de actieagenda. Een belangrijk uitgangspunt daarbij is:
...“ Een sterk bestuur is meer dan alleen resultaatgericht. Een sterk bestuur is ook dienstbaar, responsief, democratisch gelegitimeerd, voorspelbaar en realistisch. Voor vertrouwen van inwoners in de overheid is het nodig dat de overheid luistert, leert en zo nodig bijstuurt op signalen uit de samenleving en uitvoeringspraktijk. Een overheid die de menselijke maat centraal stelt en zorgt dat beleid werkt voor inwoners in verschillende regio's.”...
- 30 De regelgeving over de specifieke zorgplicht is terug te vinden in bal art. 2.11
<https://wetten.overheid.nl/BWBR0041330/2024-01-01/#Hoofdstuk2>
- 31 Informatiepunt Leefomgeving (IPLO) toelichting bij de specifieke zorgplicht in het Bal art. 2.11. 2e lid
<https://iplo.nl/regelgeving/regels-voor-activiteiten/toelichting-milieubelastende-activiteiten/rijksregels-mba/specifieke-zorgplicht-milieubelastende-activiteit/inhoud-specifieke-zorgplicht/> (geraadpleegd op 8 augustus 2025)
- 32 Kamerbrief 27 juni 2025 (kst-22343-428)
<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-1204265.pdf>
- 33 Onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen en de TU Delft (blg-1204266) bij Kamerbrief 27 juni 2025 kst-22343-428)
<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-1204266.pdf>
- 34 In de aanvraag wijzigingsvergunning TFA emissie staat dat het volgens Chemours alleen gaat om de toevoeging van een stof aan de vergunde luchtemissie. Zie p.4/16 van:
Witteveen + Bos Raadgevende ingenieurs B.
Aanvraag wijzigingsvergunning TFA emissie
Chemours Netherlands B.V.
15 januari 2025
https://loket.dcmr.nl/mozard/document/docnr/7925922,,9557105,/Geanonimiseerd-140225_25-000.531_rep_final04_Aanvraag-wijzigingsvergunning-TFA-emissie_si_.pdf.pdf

-
- 35 11 juli 2025 Kenmerk DCMR:2631144_6576202
Onderwerp: Ontwerpbeschikking emissies naar de lucht van TFA (p.32/36):
<https://loket.dcmr.nl/mozard/document/docnr/6576202,,9557065,/Omgevingswet-Ontwerpbeschikking.pdf>
- 36 Aanvraag wijzigingsvergunning Chemours gedateerd op 15 januari 2025 (p.4/16)
[https://loket.dcmr.nl/mozard/document/docnr/7925922,,9557105,/Geanonimiseerd-140225_25-000.531_rep_final04_Aanvraag-wijzigingsvergunning-TFA-emissie si_.pdf.pdf](https://loket.dcmr.nl/mozard/document/docnr/7925922,,9557105,/Geanonimiseerd-140225_25-000.531_rep_final04_Aanvraag-wijzigingsvergunning-TFA-emissie_si_.pdf.pdf)
- 37 <https://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1295959/FULLTEXT01.pdf>
In 2019 heeft het Nordic Council of Ministers een schatting gemaakt van de schade aan het milieu en de gezondheidskosten door de blootstelling aan PFAS in Europa.
- De schatting van de omgeving gerelateerde kosten (zoals verontreinigd drinkwater zuiveren) ligt tussen de 0,8 en 170,8 mld euro. (p.17 tabel 4, p.122 Tabel 38). De grote range is het gevolg van het ontbreken van veel informatie. Een zo reël mogelijk schatting ligt volgens de onderzoekers tussen de 10 en 20 mld (p.18, p123).
- De schatting van de gezondheidskosten liggen tussen de 52 en 84 mld euro. Bij deze schatting moet worden opgemerkt dat de lange termijn effecten op de gezondheid niet zijn meegenomen omdat informatie daarover ontbreekt. (P15 tabel 1, p107 tabel 29)
- Gecombineerd is dat tussen de 62 (10+52) en 104 (20+84) mld euro.
- 38 <https://www.groene.nl/artikel/opruimen-pfas-vervuiling-kost-nu-al-bijna-70-miljoen-euro> publicatiedatum 14-01-2025
..."Investico deed samen met internationale partners onder leiding van de Franse krant Le Monde onderzoek naar de kosten van alle vormen van PFAS-vervuiling in heel Europa. Zelfs als we morgen zouden stoppen met het produceren en uitstoten van PFAS, zou het voor heel Europa de komende twee decennia in totaal 95 miljard euro kosten om PFAS uit het drinkwater en de bodem te krijgen. Blijven we doorgaan met PFAS maken, en willen we voorkomen dat het allemaal de natuur instroomt, dan worden de kosten voor de maatschappij twintig keer hoger. 'Er is niet genoeg geld in de wereld om alle PFAS in het milieu te verwijderen', zegt Ali Ling van de Universiteit van St. Thomas in het Amerikaanse Minnesota, die meewerkte aan de berekening."...
- Over een periode van 20 jaar gaat het dan om $20 \times 95 \text{ mld} = 1900 \text{ mln}$.
- 39 <https://www.pan-netherlands.org/wp-content/uploads/2024/05/TFA-in-Water-Vuile-PFAS-Erfenis-onder-de-Radar.pdf> publicatiedatum mei 2024
..."De enige technologie die TFA uit water kan verwijderen is omgekeerde osmose. Het implementeren van deze methode vereist echter aanzienlijke technische expertise, een hoog energieverbruik en waterverbruik en kan de minerale samenstelling van het water veranderen. Bovendien kan het opschalen van omgekeerde osmose systemen een uitdaging zijn."... (p.20)